

El joquer

(ALDC, VI, 1457. El joquer)

Joquer, *ajocador*, *barra* i *escaleta* són els noms més freqüents per al concepte ‘barres on dormen les gallines’, usats sovint en plural. Per a *joquer/joquers*, der. de *jóc* 3, 19 (*juc* 4-6, 9, 13, *jucs* 11, pel tractament [o] > [u] propi del ross.; *ajoc* 38, amb vocal protètica, procedent de *ajocar-se*; *lloc* 1, per un lleisme anòmal; veg. mapa 901); var. [dʒ]oquer/[dʒ]oquers 113, 114, 128, 129, 133, 140, 141, 153-155, 157, 172, 174, 177, 180-182, 184, 185, per africació; [tʃ]oquer 102, 106, 125, 134, 138, 149, 170, per apitxament; *joquiner* 7, 17, 26, 32, 37, per encreuament de *joquer* amb *galliner*. Sobre el verb *a[dʒ]ocar-se* 146 (*s'a[tʃ]oquen* 159, *es [tʃ]oquen* 158), format sobre *jóc*, s'han generat *ajocador/ajocadors*, *a[dʒ]ocador/a[dʒ]ocadors* 69, 118, 143, 173, 175, 176, 187, *a[tʃ]ocadors* 168, *jocador/jocadors* 121, 142, 178 i *[dʒ]ocadors* 148, per afèresi vocàlica. *Colgadors* 79 és un der. de *colgar-se* ‘anar a jeure’ (< COLLŌCARE). Paral·lelament, *dormidor/dormidors*, der. de *dormir* (< DORMĪRE); *dormitoris* 67, adaptació del llat. DORMITŌRIUM.

Les ‘peces dures, més llargues que gruixudes, de secció circular o quadrada’ han donat origen a *barra/barres*, d'origen preromà, mot sovint acompanyat d'un determinant: *barra/barres del jóc* 16, ~ *del joquer* 45, ~ *del galliner* 20, 27, 28, 30, 39, 44, 46, 48, 50, 58, 61, 63, 73, 92,

109, 122, 135, ~ *de romandre* 71,

~ *de jeure* 76, ~ *de dormir*

42, ~ *per [dʒ]ocar-se*

150, ~ *travessera*

62, o, en forma

dim., *barretes*

94, *barrons*

101, 161, *barronets* 166; *barrera de les gallines* 40, per la seva forma escalonada (cf. *escaletes*), com la de la *esparra del joquer* 12 (< germ. SPARRA ‘barra’) i *cleda* 8 (< cèltic KLETA), pròpiament ‘portella d'un clos’. Semblantment, *pals travessers* 22 (< PALUS) o, simplement, *travessers* 25, 62, 78 (també *travessanys* 190), per la posició transversal, *pals per dormir les gallines* 36 i, amb interferència del cast., *palos* 156, *palo de dormir* 160, *palos del galliner* 183; *bastó/bastons* 77, 156 (< *BASTONEM, var. de BASTUM); *perxes* 42 (< PERTĪCA), de ‘pal llarg i estret’; *estagues* (s. XIII), potser del gòtic *STAKKA; el sinònim *pujador* 43, 79, der. de *pujar* (< llat. vg. *PODIARE); *puntals* 189, der. de *punta* (< PŪNCTA). La disposició de les barres horitzontals han assimilat el joquer a una *escala per dormir* 116 (< SCALA ‘graó, escala’, der. de SCANDERE ‘pujar’), ~ *de galliner* 169, ~ *per a[dʒ]ocar-se* 179, ~ *gallinera* 168, i al seu dim. *escaleta/escaletes* (*escareta* 85, pel rotacisme de l'alg.), *escaletes de gallina* 167.

El nom del ‘lloc on estan les gallines’ pot estendre's al joquer: *galliner* 115, 117, 176, *pollera* 95, der. de *poll* (veg. mapa 901 i el der. *apollerar-se* ‘anar a jóc’ 100), *pijonier* 13, considerat d'origen fr. pel mateix informador.

Finalment, *celador* 131 és un der. del preciós arcaisme *celar* ‘amagar’ (< CELARE), per la idea de ‘amagatall’ que pot tenir el joquer.

Des d'un punt de vista geogràfic, notem el caràcter general dels der. de *jóc*, *joquer* i *ajocador*, que es troben al cat. peninsular; *barres* uneix el cat. principatí amb el mall. i men.; *escales/escaletes* es localitza en el val. central i alg.; *estagues*, en punts del val., i *dormidors*, sobretot en l'eiv.

Són mots normatius *joquer*, *ajocar-se*, des del DOrt, 1917.

